

1.
VAŠKINĖS GALVOS

Iš dvidešimties veislinių žirgų, kuriuos į Kap Fransė atvežė laivo kapitonas, vieno Normandijos žirgyno savininko kompanionas, Ti Noelis nė kiek nedvejodamas pasirinko baltakojį eržilą apvaliu sturpliu, tinkamą kergti kumelėms, vedančioms kaskart vis prastesnės veislės kumeliukus. Pasikliaudamas vergo, puikaus arklių žinovo, išmone, *monsieur* Lenormand'as de Mezy, nesileido į kalbas ir atsekėjo skambiais luidorais. Sumazgęs virvinį apynasrį, Ti Noelis patogiai įsitaisė ant plačios, tvirtai sudėto širmo peršerono nugaros, nuogomis kojomis apžergęs slidžius nuo gaižaus prakaito šonus tankiu kailiu, vos įsijojus aptekusiu putomis. Sekdamas paskui šeimnininką, raitą ant kur kas eiklesnio bėrio, Ti Noelis nušuoliavo per uosto kvartalą, pro sūrymu kvepiančias krautuves nuo drėgmės suragėjusiais drobiniais stogeliais, prekiaujančias nebent kumščiu trupinamais džiūvėsiais, kol pagaliau prijojo Didžiąją gatvę, tą ankstų rytą margą nuo ryškiaspalvėmis skarelėmis apsirišusių iš turgaus grįžtančių juodaodžių tarnaičių. Iš pravažiuojančios gubernatoriaus karietos, be saiko išdabintos rokoko stiliaus paausuotais pagražais, pasiekė juos pagarbus pasveikinimas,

skirtas *monsieur* Lenormand'ui de Mezy. Paskui kolonistas ir vergas pririšo žirgus prie kirpyklos, ir šeimininkas užėjo pas barzdaskutį, raštingus klientus pamaloningantį išsirašomu laikraščiu „La Gaceta de Leyde“¹³.

Šeimininkui skutantis, Ti Noelis galėjo kiek tinkamas stebilyti keturias vaškines galvas, gražumo dėlei sustatytas priedury ant lentynos. Perukų garbanos, iš abiejų pusių gaubiančios sustingusius veidus, vešliais vytais leidosi ant raudonos gelumbės. Galvos atrodė kaip gyvos – nors ir negyvai negyvos, sprendžiant iš sustiklėjusių akių, – kaip ir toji kalbanti galva, kurią prieš kelerius metus į Kapą buvo atsivežęs vienas sukčius, prekiaujantis eliksyru nuo galvos skausmo ir reumato. Gražiai sutapus aplinkybėms, šalia pat mėsinės vitrinoje kūpsojo veršių galvos, nuluptos, su petražolės šakele ant liežuvio, pažiūrėti taipgi lyg vaškinės, sakytum, užsnūdusios tarp raudonų stimburių, kanopų šaltienoje ir puodų su žarnokais, keptais pagal normandų receptą. Tas dvi vitrinas skyrė tik lentinė pertvara, ir Ti Noelis šyptelėjo šalia tų balkšvų veršių galvų ant staltiese dengto stalo įsivaizdavęs savo baltųjų ponų galvas. Kaip kepti paukščiai, prieš nešant į stalą kviestiniams svečiams, puošiami savo plunksnomis, taip ir šis įgudęs žmogėdros polinkių virėjas galvas aptaisė gražiausiais perukais. Trūko nebent garnyro – salotų lapų ar karališkųjų lelijų forma išpjaustytų ridikėlių. Maža to, gumiarabiko stiklainiai, flakonai su levandų žiedų vandeniu ir dėžutės su ryžių pudra, savo dubenėliais bei buteliukais tokie stebėtinai panašūs į netoliese išrikiuotus puodus su žarnokais ir padėklus su inkstais, dar labiau paryškino tą koptų pokylio vaizdą.

Tą rytą visur buvo apstu galvų, juo labiau kad ten pat, netoli mėsinės, knygyno savininkas skalbinių žiogeliais ant vielos buvo prisegęs naujausius iliustruotus spaudinius, gautus iš Paryžiaus. Mažų mažiausiai keturiuose puikavo sauliu, kalavijų

¹³ Olandijoje leidžiamas prancūzų emigrantų laikraštis.

bei laurų apsuptas Prancūzijos karaliaus veidas. Buvo ir daugiau perukuotų galvų, tikriausiai prakilnių dvaro didžiūnų. Karvedžiai buvo atpažįstami iš ryžto pulti į kovą. Teisėjai – iš grėsmingai surauktų antakių. Rašto vyrai – iš šypsenos, spindinčios virš sukryžiuotų žąsies plunksnų, nukreiptų į eilėraščių, visiškai beprasmišką Ti Noeliui, kaip ir visi vergai, beraščiui. Buvo ir lengvesnio turinio graviūrų: fejerverkai kokio miesto paėmimo proga, šokantys medikai, ginkluoti dideliaisiais švirksštais, gūžynės parke, jauni plevėsos, kaišiojantys rankas kambarinėms į iškirptes, arba nesenstantis vaizdelis – buklus įsimylėjęlis, atsigulęs ant vejų, apsalęs grožisi iš apačios dama, nerūpestingai linguojančia sūpuoklėse. Bet tą akimirką Ti Noelio dėmesį patraukė paskutinis vario raižinys, skirtingas nuo kitų tiek turiniu, tiek stiliumi: soste, išgražintame beždžionių ir driežų drožiniais, apsuptas plunksnų vėduoklėmis vėduojančių tarnų, sėdi juodaodis, priimdamas lyg prancūzų admirolą, lyg ambasadorių.

– Kas čia toks? – išdrįso jis paklausti knygyno savininką, kuris sėdėjo ant slenksčio, rūkydamas ilgėliausią molinę pypkę.

– Tavo šalies karalius.

Vargu ar reikėjo daugiau aiškinti, kad pasitvirtintų jo spėjimas, nes jaunasis vergas ūmai prisiminė, ką cukranendrių malūne progiesmiu porino Mackandalis, seniausiam Lenormand'o de Mezy dvaro arkliui sukant girnas. Tam tyčia abejingu balsu, kad išpūdingiau skambėtų tam tikros pasakojimo vietos, mandinga dėstė, kas vyko didžiosiose Popo, Arados, Nagoso ir Fulų¹⁴ karalystėse. Postringavo apie didįjį genčių kilnojimąsi, šimtamečius karus, stebuklingus mūšius, kai žmonėms į pagalbą skubėdavo žvėrys. Atmintinai žinojo padavimą apie Adonhuesą, Angolos karalių, karalių Da¹⁵, Gyvatės įsikūnijimą, tos Gyvatės, kuri yra amžinoji pradžia ir neturi pabaigos, mistiškai mėglaujasi

¹⁴ Vakarų Afrikos tautelės.

¹⁵ Karalius Da (santrumpa nuo Dambala) – vienas svarbiausių vudu kulto dievų.

su karaliene Vaivorykšte, vandenių ir visa ko pradžios valdove. Bet užvis plačiausiai mėgo pasakoti legendą apie Kankano Muzos žygius, apie tą nuožmujį Mužą, nenugalimosios mandingų imperijos įkūrėją, kurio žirgai, išpuošti sidabro monetomis ir siuvinėtomis gūniomis, žvengė garsiau už sukryžiuojamų kalavijų žvangėjimą, nešdami perkūnus dviejuose būgnuose, kabančiuose abipus gogo. Tie karaliai su ietimi rankoje šuoliuodavo savo tuntų priešaky, nesužeidžiami Žiniuonių burtų galia, ir krisdavo sužeisti tik tada, jei kaip nors įžeisdavo Žaibo dievus arba Žaizdro dievus. Buvo jie karaliai, tikri karaliai, o ne tie valdovai, kurie, apsigerbę svetimais plaukais, žaidžia kėgliais ir tik vaidina dievus savo dvarų teatruose, moteriškai tūpčiodami sulig rigodono taktu. Tie baltieji valdovai mieliau klausosi savo smuikų simfonijų, meilikautojų šmeižtų, plunksnagraužių eilių, sugulovių paskalų ir prisukamų paukštelių giedojimo, nei priešo tvirtoves apšaudančių patrankų griausmo. Kad ir nelabai išprusęs, Ti Noelis ėmėsi į galvą gilios Mackandalio išminties žinias. Afrikoje karalius buvo karys, medžiotojas, teisėjas ir žynys; savo neįkainojama sėkla apvaisindamas šimtus moterų, gausino galingą didvyrių padermę. Prancūzijoje, Ispanijoje, priešingai, karalius siuntė kariauti savo generolus, nemokėjo spręsti bylų, leidosi protinamas nuodėmklausių vienuolių, pajėgus pratęsti giminę nebent pradėdamas nugeibėlį prinčą, be savo jėgerių neįmanantį sumedžioti elnio, ir tą nukeipėlį, pats nenutuokdamas, kaip tai juokinga, vadino tokio nepavojingo ir žaismingo jūrų gyvūno kaip delfinas vardu. O kadaise, *Didžiojoje Praeityje*, priešingai, gyveno princai tvirti kaip plienas, princai leopardai, princai, išmanantys medžių kalbą, princai, visų keturių pasaulio šalių valdovai, debesų, sėklos, bronzos ir ugnies viešpačiai.

Ti Noelis išgirdo šaukiant šeiminką, kuris išėjo iš kirpyklos pernelyg nupudruotais skruostais. Lenormand'o de Mezy veidas stebėtinai priminė keturias kvailai vypsančias vaškinės galvas, išrikiuotas mėsinės vitrinoje. Eidamas pro šalį, *monsieur*

Lenormand'as de Mezy nusipirko veršio galvą ir atidavė vergui. Raitas ant veislinio eržilo, jau pasigedusio ganiavos, Ti Noelis laikė rankoje baltą ir šaltą veršio galvą, varstydamas, kad tikriausiai palytėta tokia pat atrodytų ir šeimnininko galva, kurią šis dangstėsi peruku. Tuo tarpu gatvėje daugėjo žmonių. Praėjus juodaodėms, grįžtančioms iš turgavietės, pasirodė ponios, išklaususios dešimtos valandos mišių. Ne vieną kvarteronę, kokio nors pralobusio valdininko sugulovę, lydėjo tokio pat gymio kambarinės, nešinos palmių šakų vėduokle, maldaknyge ir skėčiu auksuotais kutais. Gatvės kampe lėlininkas šankino savo lėles. Kiek toliau jūreivis piršo damoms ispaniškais drabuželiais aprengtą beždžionėlę, atvežtą iš Brazilijos. Tavernose poškėjo atkemšami buteliai vyno, atšaldyto statinėse su druska ir drėgnu smėliu. Raitas ant palšo mulo, prie katedros atjojo Limonado parapijos klebonas dvasiškasis tėvas Cornejo.

Monsieur Lenormand'as de Mezy, vergo lydimas, išjojo iš miesto ir pasuko pajūrio keliu. Nuo tvirtovės parapeto padrioksėjo keli patrankos šūviai. Horizonte pasirodė „Narsuo-lis“, karaliaus laivyno brigas, grįžtantis iš Vėžlio salos. Virš jo bortų pakilo balti salvių dūmai. Prisiminęs tuos skurdo metus, kai karininku tarnavo laivyne, *monsieur* Lenormand'as de Mezy ėmė švilpauti smagų maršą. Ti Noelis, atsiliepdamas mintyse, patyliukais užniūniavo jūreivių dainelę, kurią kadaise uoste traukdavo kubiliai, Anglijos karalių apdrėbdami *merde*¹⁶. Dėl to žodžio reikšmės jis nė kiek neabejojo, nors daina buvo ne kreolų kalba. Kaip tik todėl ją ir išmoko. Antra vertus, Anglijos karalius jam buvęs nebuvęs, kaip ir Prancūzijos ar Ispanijos, valdantis kitą pusę salos: pasak Mackandalio, jo sugulovės dažosi skruostus jaučių krauju ir laiduoja infančių embrionus vie-nuolyno požemiuose, kur pilna tikrojo dangaus atstumtų skeletų ir kur neįleidžiami tikrųjų dievų nepripažįstantys mirusieji.

¹⁶ Šūdas. (Pranc.)